

Asia: VN/12316/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kaivoslain muuttamisesta

Lausunnonantajilta toivotaan erityisesti vastausta seuraaviin kysymyksiin:

1. Varausjärjestelmään esitetään seuraavia muutoksia:

- alueellisia rajauksia,
- hehtaariperusteinen varausmaksu
- varausajan lyhentäminen
- varauspäätöksen sisällön tarkentaminen
- varaajan velvollisuus tiedottaa varausilmoituksen jättämisestä.
- **Mitä hyötyjä näet esitetyissä muutoksissa? Mitä muita muutoksia ehdotat ja miksi?**

Varausajan lyhentäminen kahdesta vuodesta vuoteen on hyvä muutos (76 §). Poikkeamisperusteet pidemmästä varausajasta on kuitenkin perusteltava nyt esitettyä tarkemmin.

Varausmaksun asettaminen varaajalle on kannatettava ehdotus (98 a §). Näin vältetään ylisuurien ja tarkoituksettomien alueiden varaaminen ja varausalueista tulee harkitumpia. Lakiehdotuksessa esitetty varausmaksun suuruus 1 €/ha on kuitenkin liian pieni ja maksun määrää tulee huomattavasti lisästä halutun lopputuloksen aikaansaamiseksi.

2. Onko keskeisten lakien soveltamisalojen rajat selvät: kaivoslaki, ympäristönsuojelulaki, luonnonsuojelulaki? Jos ei, miten tätä sääntelykokonaisuutta voisi mielestäsi selkeyttää?

Keskeisten lakien väliset suhteet ovat epäselviä, joten tätä osuutta tulee täsmentää lakimuutoksessa. Esimerkiksi vesilaki kieltää mm. vesistöjen pilaamisen ja luonnonsuojelulaki

puolestaan uhanalaisten lajien elinympäristöjen tuhoamisen. Laissa ja lain perustelutekstissä tulee täsmentää miten esim. vesilain ja luonnonsuojelulain tavoitteet näkyvät kaivoslain pykälissä tai kaivostoiminnan edellytyksissä. Kaivoslain muutosesitystä koskevan lausunnon antamista vaikeuttaa se, että uutta luonnonsuojelulakiehdotusta ei ole vielä hyväksytty.

Osana kaivoslain muutosta tulee tarkistaa nykyisen kaivoslain 7 §:ää siten, että sinne lisätään muiden rajoitusalueiden joukkoon kansallispuistot, luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -alueet. Sama lisäys tulee tehdä myös nykyisen kaivoslain 9 §:ään, joka koskee malminetsinnän luvanvaraisuutta ja kyseiseen pykälään on lisättävä viittaus luonnonsuojelulakiin. Kansallispuistoja, luonnonsuojelualueita ja Natura 2000 -alueita koskevat lisäykset ovat erityisen tärkeitä, koska kaivoslain eri pykälissä on useita viittauksia kaivoslain 7 ja 9 §:ään.

Malminetsintäluvan ja kullanhuuhdontaluvan myöntämistä koskeviin esteisiin liittyen 46 §:ään on tehty lisäys, jonka mukaan luvan mukainen toiminta ei saa aiheuttaa olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle. Lisäsehdotus on hyvä.

Kaivos- ja ympäristöä koskevien lakien osalta on tarpeen kehittää lupaprosessien samanaikaisuutta siten, että kaivoksen toimintaa ja ympäristöasioita koskevat luvat käsiteltäisiin yhtä aikaa. Kaivoslain perusteella ei tule ohittaa muita erityislakeja.

3. Onko sinulla kokemuksia malminetsinnän aiheuttamista konkreettisista haitoista itsellesi, omaisuudellesi, harjoittamallesi elinkeinolle tai muutoin? Kerro niistä. Olisiko haitat voitu ehkäistä lupaehdoilla? Millaisilla?

Satakuntaliiton käsityksen mukaan malminetsinnän aiheuttamat konkreettiset haitat Satakunnassa ovat olleet vähäisiä, ja ne eivät ole nousseet laajemmin keskusteluun.

4. Kaivoshankkeet ja niiden vaikutukset eivät aina rajaudu yhden kunnan alueelle. Nykyisin kaivoksen maankäyttö on voitu ratkaista myös maakuntakaavalla, mutta jatkossa edellytettäisiin kuntatason kaavaa, millä vahvistetaan kunnan päätösvaltaa asiassa. Mitä vaikutuksia näet nyt esitetyillä muutoksilla olevan kaavoitukseen? Mitä ratkaisuja näet kuntarajat ylittävien vaikutusten huomioimiseksi?

Lakiluonnoksen 47 §:n mukaan kaivostoiminnan tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen voimassa olevaan yleiskaavaan tai asemakaavaan, jossa kaivosalueen ja kaivoksen apualueen sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Ehdotus on kannatettava ja se parantaa merkittävästi kuntien mahdollisuuteen vaikuttaa kaivostoiminnan suunnitteluun alueellaan maankäyttö- ja rakennuslain mahdollistamalla tavalla. Suunnittelussa on otettava huomioon myös ylikunnalliset vaikutukset ja tarve ylikunnallisen yleis- tai asemakaavan laadintaan.

Malminetsintäluvan ja kullanhuuhdontaluvan myöntämisen esteitä koskevan pykälän (46 §) mukaan tärkeä yleinen etu voi kuitenkin kumota kunnan kaavoituksesta tai muusta alueiden käyttöön liittyvästä painavasta syystä esittämän kiellon. Maininta tärkeästä yleisestä edusta on epämääräinen ja jättää vielä tulkinnan varaa 46 §:n yleistä etua koskevalle määrittelylle suhteessa kunnan kaavoitukseen ja siihen, että voidaanko lupa myöntää voimassa olevasta yleis- tai asemakaavasta poiketen. Yleiseen etuun perustuvalla poikkeamisella tulee löytyä kaivoslaista selkeät perustelut.

5. Kaivoksiin liittyy kaksi erillistä vakuutta, kaivosvakuus ja jätevakuus. Kaivoslaissa säädetään kaivosvakuudesta, jota esityksellä täsmennettäisiin. Kaivosvakuuden tulisi kattaa kaivosten sulkemistoimet, kuten rakennusten, rakennelmien, tiestön ja sähköverkon purkaminen, mikäli kaivostoiminnan harjoittaja on varaton. Lisäksi kaivosvakuutta esitettäisiin laajennettavaksi poikkeavien tilanteiden turvallisuustoimenpiteisiin ja maanomistajakorvauksiin. Jätevakuudesta säädetään ympäristönsuojelulaissa ja lisäksi ympäristöministeriössä kehitetään ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä. Näetkö vakuussäätelyn kattavana vai onko vielä jokin ilmeinen aukko ja mitä se koskee?

Vakuussäätelyä koskevat muutokset ja tarkennukset kaivoslakiin ovat kannatettavia. Erityisen tärkeä on 108 §:ssä oleva lisäsehdotus, jonka mukaan lupaviranomaisen on omasta aloitteestaan tarkistettava vakuuden suuruutta, jos toiminnan laatu ja laajuus tai toiminnasta aiheutuvat vaikutukset yleiseen turvallisuuteen, ihmisten terveyteen tai ympäristöön ovat luvan myöntämisen jälkeen muuttuneet siten, että vakuuden lajia tai suuruutta on tämän vuoksi tarpeen tarkistaa. Samalla kaivosviranomaisen on määrättävä ajankohta, josta lukien muutokset ovat voimassa.

6. Esitysluonnoksessa ehdotetaan lupamääräyksiä saamelaisten perinteisille elinkeinoille aiheutuvien haittojen vähentämiseksi (51, 52 ja 54 §). Miten arvioit esitettyjen muutosten vaikutusta?

- ottaen huomioon saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään, kulttuuriaan ja perinteisiä elinkeinojaan
- ottaen huomioon muut elinkeinot, kuten matkailun ja porotalouden

Alkuperäiskansojen oikeudet on ehdottomasti huomioitava kaivoslain uudistamisessa ja lisäksi on otettava huomioon alueen muut elinkeinot, kuten matkailu ja porotalous. Kuntakaavoituksen roolin nostaminen tuo myös nämä kysymykset paikallisesti päätettäväksi.

Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Kokonaisuutena hallituksen esitysluonnoksesta kaivoslain muuttamiseksi on parannus olemassa olevaan kaivoslakiin, joten lakimuutoksen eteneminen on tärkeää. Lakiuudistus korostaa myös toiminnan pitkäjänteisyyttä ja vastuullisuutta.

Lakimuutosta tulee täydentää etenkin kansallispuistoja, luonnonsuojelualueita ja Natura 2000 -alueita koskevien mainintojen osalta.

Ympäristövaikutusten huomioonottamisen tärkeyttä on myös syytä korostaa lakimuutoksen yhteydessä ja tähän liittyen kaivoslain ja ympäristöön liittyvien lakien suhdetta tulee selkeyttää ja vahvistaa.

Savola Anne
Satakuntaliitto - Alueiden käytön toimiala